

1. Б. Л. (Лепкий Б.) Шевченко про мистецтво // Шлях (Зальцведель, Німеччина). – 1919. – Ч. 77. – С. 2–3. (Цитати з досліджень "Шевченко про мистецтво", "Про "Наймичку", поему Тараса Шевченка" подаємо за правилами сучасної орфографії та пунктуації, зберігаючи особливості, притаманні українській мові Б. Лепкого та його доби. – Н. Г.). 2. Б. Л. Шевченко про мистецтво (продовження) // Шлях. – 1919. – Ч. 78. – С. 2–3. 3. Б. Л. Шевченко про мистецтво (продовження) // Шлях. – 1919. – Ч. 79. – С. 2–3. 4. Б. Л. Шевченко про мистецтво (продовження) // Шлях. – 1919. – Ч. 80. – С. 2–3. 5. *Верниволя Василь (Сімович В.)*. Богдан Лепкий: Нарис літературної діяльності і спроба характеристики письменника за 25 літ його письменницької праці // Лепкий Б. Писання: У 2-х т. – Т. 1. – Київ–Лейпциг: Українська накладня, 1922. – С. I–LXXVII. 6. *Генералюк Л.* Універсалізм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. – Київ: Наукова думка, 2008. – 544 с. 7. *Горняткевич Д.* Богдан Лепкий як маляр // Богдан Лепкий. 1872–1941. Збірник у пошану пам'яті поета. – Краків–Львів, 1943. – С. 33–37. 8. *Качкан В.* Із шевченкіани Богдана Лепкого (шкіц-студія) // Богдан Лепкий в духовній історії України: Матеріали наукової конференції, Бережани, 27 серпня 2005 р. – Тернопіль: Джура, 2006. – С. 7–17. 9. *Климишин М.* Спомин про Богдана Лепкого (До 120-ліття від народження письменника) // Література і мистецтво. – 1992. – 6 травня. – С. 2. 10. *Лепкий Б.* Пояснення // Лепкий Б. Писання: У 2-х т. – Т. 2. – Київ–Лейпциг: Українська накладня, 1922. – С. 457–465. 11. *Лепкий Б.* Про життя і твори Тараса Шевченка. – Київ: Україна, 1994. – 176 с. 12. *Лепкий Б.* Про "Наймичку", поему Тараса Шевченка. – Львів: Друкарня В. А. Шийковського, 1907. – 64 с. 13. *Лепкий Л.* Дещо про молодість Богдана Лепкого // Лепкий Л. Твори. – Тернопіль: Термограф, 2001. – С. 154–165.

О. Яблонська, канд. філол. наук, доц.

ШЕВЧЕНКОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА МІЯКОВСЬКОГО

У статті проаналізовано ряд шевченкознавчих досліджень В. Міяковського (текстуальні студії, роботи синтетичного характеру, дослідження шевченківської доби, портрети шевченкознавців, розвідки, присвячені участі Т. Шевченка в Кирило-Мефодіївському братстві). Закцентовано на ролі В. Міяковського у виданні десяти річників "Шевченко" (Нью-Йорк, 1952–1964).

Ключові слова: історія шевченкознавства, радянське шевченкознавство, еміграційне шевченкознавство.

В статье проанализировано ряд шевченковедческих исследований В. Мияковского (текстуальные студии, труды синтетического характера, исследования шевченковской эпохи, портреты шевченковедов, исследования, посвященные участию Т. Шевченко в Кирилло-Мефодиевском братстве). Сакцентировано на роли В. Мияковского в издании десяти ежегодников "Шевченко" (Нью-Йорк, 1952–1964).

Ключевые слова: история шевченковедения, советское шевченковедение, эмиграционное шевченковедение.

In the article is analyzed number of Miyakovskiy's researches about Shevchenko (textual studies, works of synthetic character, researches about Shevchenko's epoch, Shevchenko's connoisseurs portraits, investigations dedicated to Shevchenko's participation in Kyrylo-Mefodievskoe bratstvo). It is accented on the importance of Miyakovskiy's part of the publishing of ten Shevchenko study "Shevchenko" (New York, 1952–1964).

Key words: history of Shevchenko's study, soviet Shevchenko's study, emigrational Shevchenko's study.

Уродженець Волині, репрезентант України у світі, український літературознавець і бібліограф, історик-архівіст – так можна окреслити світоглядні акценти й наукові орієнтири Володимира Варлаамовича Міяковського (псевд. – Б. Стохід, В. Богдан, Володимир Варламов, В. М., В. П., В. Порський, В. С-кий, В. Світлицький, Б. Янівський та ін.). В. Міяковський (1888 – 1972) родом із Ковеля (народився 18.07.1888 р. у дворянській родині Варлаама Матвійовича Міяковського та Ольги Леонтівни Лятошинської), де закінчив місцеву гімназію, а потім Першу Київську гімназію, студіював право в Київському університеті св. Володимира, з 1908 р. навчався на літературному відділенні історико-філологічного факультету Петербурзького університету.

Наукові зацікавлення сформувалися ще в петербурзький період, коли активно працював у студентському науковому гуртку. Університетська дипломна робота – "Годы учения А. Н. Радищева", тож перші публікації були пов'язані з історією російської літератури. Українська тема буде заявлена в рецензії на поетичні збірки "Туга за сонцем" і "Вишневий цвіт" Х. Алчевської на сторінках московського часопису "Украинская жизнь" (1912). Згодом у науковій спадщині В. Міяковського постане ряд статей про І. Котляревського, Г. Квітку-Основ'яненка, Т. Шевченка, П. Куліша, Марка Вовчка, М. Костомарова, Л. Глібова, І. Франка, Лесю Українку, М. Коцюбинського, М. Драй-Хмару, М. Зерова, Юрія Клена та ін. Окремі публікації присвячено художникові Ю. Михайлову, композиторові М. Лисенку, українським ученим О. Огоновському, В. Модзалевському, М. Новицькому, Д. Антоновичу, М. Грушевському, П. Зайцеву, Д. Дорошенку та ін.

У грудні 1917 р. повертається в Україну. Спочатку В. Міяковський проживає в Переяславі, а з травня 1918 р. – у Києві, працює в наукових установах.

У комісії для дослідів над історією громадських течій при ВУАН під головуванням С. Єфремова виконував обов'язки секретаря. Був "редактором історично-літературної частини Біографічного Словника" [1, 97], а також "членом Комісії Новітнього Письменства під головуванням С. Єфремова" [1, 97]. В. Міяковський – у складі авторського колективу, який працював над коментарями до т. 3–4 "Повного зібрання творів Т. Шевченка" (Харків, 1927–1929, за ред. С. Єфремова). До т. 4 (1927), в якому представлений "Журнал", написав коментарі про Б. Залеського, К. Лібелята, М. Грабовського, С. Сераковського, Е. В. Желіговського; до т. 3 (1929), в якому зібрано листування, – про І. Красовського, М. Андрієвського, О. Марковича. Як підкреслює М. Глобенко, це "видання справді академічного характеру, що їх високо оцінили фахівці" [6, 176].

В. Міяковський – співробітник у системі АН УРСР (Інститут Тараса Шевченка, був дійсним членом Археографічної комісії та Археологічного комітету). Брав участь у Науково-дослідному інституті книгознавства.

Справжнім покликанням В. Міяковського стане музейна справа. Він самовіддано збирає матеріали до Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка в Києві (на колишньому Козиному Болоті).

Наприкінці 10-х – 20-х рр. публікується в таких часописах, як "Літературно-науковий вісник", "Наше минуле", "Книгар", "Україна", "Бібліологічні вісті", "Голос друку", "Червоний шлях", "Життя і революція", "Мистецтво", "Вільна українська школа", "Архівна справа", у збірниках праць "Шевченко" (у річнику першому {1928} стаття "Нові документи до біографії М. І. Гулака"), "За сто літ" (у книзі першій {1927} видрукувана стаття "Опанас Маркович у Кирило-Методіївському братстві", у другій {1928} – "Люди сорокових років [Кирило-методіївці в їх листуванні]") тощо. До речі, М. Глобенко відзначає високий рівень розвідок В. Міяковського про кирило-методіївців [6, 176–177].

1930 р. репресований у результаті сфабрикованого процесу над Спілкою визволення України. До 1933 р. В. Міяковський був на засланні в Карелії, де працював статистом. "Тільки хворе серце врятувало його від важкої фізичної праці в концентраційному таборі" [7, 522]. Повертаючись із заслання, заїхав до Ленінграда, де отримав доручення від Інституту літератури написати коментарі до IV тому творів М. Добролюбова.

Протягом 1934–1941 рр. "працював у різних медичних науково-дослідних установах у Києві" [1, 98]. Під час фашистської окупації намагався відновити діяльність Академії наук, працював в Інституті літератури й фольклору як керівник відділу шевченкознавства, відновив діяльність Центрального архіву імені В. Антоновича.

У 1943–1944 рр. В. Міяковський – у Львові, публікується в газеті "Наші дні". Окремі дописи були з шевченкознавчої проблематики (статті "Київ за шевченківської доби {Панорама Грота}" та "Один з дослідників Шевченка {О. Сімсен-Сичевський, 1880–1942}").

1944 р. В. Міяковський переїхав до Праги, де працював у Музеї визвольної боротьби України, створеному зусиллями Д. Антоновича. 1945 р. прибув до Авґсбурґу. В. Міяковський – один з ініціаторів заснування Української вільної академії наук, перший її секретар. Заснував при УВАН Музей-архів ім. Дмитра Антоновича. Працював у секції книгознавства УВАН в Німеччині і в США. Укладав бібліографію української періодики.

В. Міяковський – дійсний член НТШ (з 1947 р.) та Української вільної академії наук (ВУАН) (з 1948 р.), надзвичайний професор Українського вільного університету на кафедрі української літератури (з 1948 р.).

1950 р. він емігрує до США. Бере участь в історичній, літературознавчій, шевченкознавчій та книгознавчій секціях УВАН; був членом Комісії для вивчення історії еміграції до США, Комісії жидівсько-українських стосунків і керівником її Музею-архіву (Нью-Йорк).

В. Міяковський ініціює видання десяти річників "Шевченко" (1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1961 {Ч. 8–9}, 1964), до кожного випуску він готує оглядову публікацію "Шевченко сто років тому".

Коли в еміграції здійснювалося друге видання творів Т. Шевченка у 16-ти томах, підготовлених до друку в 1930-х роках П. Зайцевим, В. Міяковський доповнює примітки т. 10, в якому представлені листи письменника.

Виступає співредактором (разом із Ю. Шевельовим) англomовного збірника про Т. Шевченка (1962).

1984 р. у Нью-Йорку вже після смерті В. Міяковського (22.03.1972, Нью-Йорк) УВАН видала його книгу за редакцією М. Антоновича "Недруковане й забуте: Громадські рухи дев'ятнадцятого сторіччя. Новітня українська література", в якій вміщено розвідки вченого різних років, а також бібліографію його праць. У рецензії Л. Винар підкреслює, що В. Міяковський "був одним із найвидатніших членів і організаторів УВАН. Володимир Варлаамович був прямолінійною, вийнятоково працьовитою і чесною людиною, тому його називали "сумлінням Академії"" [3, 186].

У ювілейній статті, присвяченій 80-річчю вченого, М. Антонович писав: "Науковий доробок В. Міяковського відзначається незвичайною докладністю, точністю і солідністю. ... Добросовісність у науковій праці і скромна солідність – це найвищий імператив" [1, 101].

Навіть у такому далеко не повному відтворенні віх біографії В. Міяковського помітна особлива увага до життя і творчості Т. Шевченка. До речі, сам В. Міяковський у статті, присвяченій В. Дорошенку, підкреслював у доробку вченого "поважну долю" шевченківської тематики, близьку і йому [10, 48].

Дослідження В. Міяковського про життя і творчість Т. Шевченка стосуються різних галузей. Це – текстуальні студії, роботи синтетичного характеру, дослідження шевченківської доби, портрети шевченкознавців. Ряд розвідок присвячено участі Т. Шевченка в Кирило-Мефодіївському братстві.

У передмові до видання "Москалевої криниці" (1930) В. Міяковський підкреслив глибинну відмінність двох редакцій поеми – 1847 р. та 1857 р., обумовлену не тільки десятиліттям заслання. Дослідник підкреслює особливу увагу до композиції цього ліро-епічного твору. "Шевченко милується в поемі "Москалева криниця" з самого процесу komponування твору і в такий спосіб звертає увагу на звичайний для поеми-бувальщини прийом описового початку оповідання" [12, 5–6].

У висвітленні образу Максима В. Міяковський підкреслює, що ця постать покликана довести "цінність людського життя" [12, 8]. Літературознавець простежує передісторію образу москаля Максима: "Образ москаля-каліки, що шкандибає на милиці, давно стояв перед

очима в Шевченка. Вперше ми бачимо його в офорті "Казка" 1844 року і в етюді до цього офорту 1843–1844 року: безногий салдат повертається додому й по дорозі устрічає смерть з косою. В 1847 році в Петербурзі, коли Шевченко сидів під арештом, образ цей попадає до поезії "Рано вранці новобранці"...

Власне поезію цю можна було б назвати етюдом до поеми "Москалева криниця". Нарешті, остаточно образ незлобивого москаля на милиці розроблено було в другій редакції "Москалевої криниці" 1857 року" [12, 9–10].

В аналізі другої редакції поеми дослідник відзначає суттєві відмінності. "Моралізація поеми, силкування довести самому собі всупереч своїм власним настроям, що на світі варто жити, не зважаючи ні на які життєві катастрофи, драматичний елемент, який полягав у боротьбі двох тез – все це зникає з поеми, лишається ліричне оповідання – "бувальщина", яке вкладається в уста варнака, що забив отого каліку-москаля Максима і сам оповідає цю історію. Сюжет бувальщини тепер розгортається простіше без немотивованих ускладнень". "Опущено в поемі 1857 року й ту дрібницю, що робила жертву Максима зайвою: про долю вдовиного сина й самої вдови не згадується, бо сюжет спрощено до протиставлення двох типів "диявола"-варнака і "святого" Максима" [12, 14–15]. Як бачимо, науковець простежив органічний взаємозв'язок ідейно-змістових і композиційних аспектів твору.

Синтетичного характеру робота "Поміж двох "Кобзарів" (1840–1860)". Тут В. Міяковський звертає увагу на дві знаменні дати в житті Т. Шевченка: 1840 і 1860 рр., коли вийшли друком два видання "Кобзаря", і разом із тим "це умовно-заокруглені дати тих межових років, в яких умістився весь творчий шлях поета" [13, 161]. Дослідник образно визначає, що "поетичні твори Шевченка відлиті з одного металу, який у першому "Кобзарі" звучить юнацькою сумною і ніжно-мелодійною романтичною піснею, в дальших роках набуває мужнього різкого і гнівного звучання з тим самим сумним забарвленням, яке не покидало поета до останніх днів його життя" [13, 161].

В. Міяковський простежує такі провідні образи й мотиви у творчості Т. Шевченка, як "доля покривдженої дівчини" [13, 161] та образ високої могили як "свідок минулої слави і передвісник майбутньої волі" [13, 162]. Крізь усю творчість Т. Шевченка проходить "тема України в її історичному і державницькому аспектах" [13, 167]. Звучить думка про те, що "з усіх 20 років, що становлять творчий шлях поета між появою двох його "Кобзарів" лише якихось три роки він був у безпосередньому єднанні з рідним краєм, – решту 17 років він пробув на чужині, лише в творчих візіях своїх воскрешаючи образи України. Образи чужих країв за контрастом викликали у нього згадки про рідний край" [13, 169].

У статті "У соті роковини" В. Міяковський актуалізує суспільно-політичний вимір Шевченкових роковин (наприклад, "мовчазний ювілей" [13, 90] – сторіччя від дня народження Т. Шевченка; "роки нашого нового скитальства – Різдво 1945 року – це сторіччя "Заповіту", Різдво 1946 року – це сторіччя братерських сходин кирило-методіївців, гарячих розмов, великих плянів і раптом 1947 рік – сторіччя розгрому, арешту, кріпости, заслання" [13, 90].

Роздумуючи над причинами жорстокого покарання Т. Шевченка, В. Міяковський відзначає "його колосальний вплив на всіх сучасників, електризуючу силу його творів, їдку сатиру на російську дійсність, на бюрократичні порядки, навіть на самодержця.

На слідстві цілком розкрилася роля Шевченка в братстві. Він був тим сонцем, навколо якого оберталось все" [13, 91].

Треба наголосити, що в дослідженнях В. Міяковського про Кирило-Мефодіївське братство подається чимало нових матеріалів, містяться синтетичні узагальнення. У статті "Кирило-методіївське товариство" простежується вплив ідей декабризму на кирило-мефодіївців, а зокрема і на Т. Шевченка [13, 97–98]. У роботі "Шевченко в колі кирило-методіївців" В. Міяковський акцентує на ролі Т. Шевченка в цьому таємному громадсько-політичному товаристві. Так, "Куліш, Костомаров, Маркович, без сумніву, найбільше цінили в Шевченкові те, що підходило до їх романтичного шукання народного духа в поезії" [13, 140]. Ідея слов'янської єдності та її інтерпретація з українського національного погляду вже була сформована в Т. Шевченка, про що свідчить передмова до "Гайдамаків" (1841), а згодом і драма "Никита Гайдай" (1841). Як простежує В. Міяковський, "джерела цієї ідеї польсько-українського братання могли бути цілком літературного характеру, що вели до української школи в польській літературі" [13, 141]. На центральній ролі Т. Шевченка в цій таємній громадсько-політичній організації зацентрував В. Міяковський у статті "Сторіччя Кирило-методіївського братства 1846–1847": "Він був поетичним інтерпретатором ідей братства, їх трибуном. На роки 1844–1846, на ті знамениті "три літа" припадали найважливіші політичні твори Шевченка, де він розгорнув ідеологію братства і свою національну історіософію" [13, 83].

З огляду на особисті взаємини Т. Шевченка з кирило-мефодіївськими братчиками, В. Міяковський особливу увагу приділяє знайомству та спілкуванню з М. Костомаровим [15]. Вікова близькість та походження (М. Костомаров був сином кріпачки) сприяли цьому. Шевченкові романтичні образи козацької могили, народного співця, сироти, антикріпосницькі тенденції, як простежує В. Міяковський, імпонували М. Костомарову.

Кабінетний тип ученого історика буде змінений на організатора, ідеолога і пропагандиста ідей українського таємного товариства 1840-х рр. В. Міяковський зіставляє "Книги биття українського народу" М. Костомарова з аналогічним твором романтика А. Міцкевича, спонукаючи до висновків про зв'язки кирило-мефодіївців із поляками.

Об'єктивної інформації про взаємини з М. Костомаровим свідчення Т. Шевченка на слідстві не дають, як і свідчення М. Костомарова, оскільки арешт напередодні вінчання призвів до психологічної травми, а Т. Шевченко просто ухилився від відповідей. Хоча свідчення про Т. Шевченка, "полум'яного малороса з брутальним характером", як про автора "розповсюджених віршів дуже поганого змісту" [15, 29] прозвучало, що й мало унеможливити їхні дружні взаємини. Пізніше М. Костомаров спростовував ці свої вимушені відповіді.

Постать Т. Шевченка в аспекті міфотворення розглядається в дослідженні "Польська легенда про Шевченка". В. Міяковський аналізує текст "Голос Шевченка з Сибіру до братів своїх українців, волиняків і подолян". Це звернення до українського народу, яке являє собою складний літературний твір, що починається апокрифічним листом нібито Т. Шевченка, а далі три частини прозаїчної розповіді перебиваються трьома віршованими вставками [13, 182]. У цьому творі звучить звернення ніби самого Т. Шевченка: "Посилаю Вам три пісні про нашу давню свободу, неволю і що робити. Нехай діти Ваші співають, щоб знали, чим Ви перше були і чим бути можете" [13, 185]. Походження цієї легенди, як припускає В. Міяковський, "з кіл польського хлопоманства" [13, 187].

Дуже ретельно він опрацьовував біографічні відомості та матеріали шевченківської доби. До таких досліджень, безумовно, належить розвідка "Грицько Честохівський", яка була виголошена на конференції Інституту шевченкознавства УВАН навесні 1968 р. Оскільки доповідь пов'язана з роботою В. Міяковського в Київській філії Інституту Шевченка, то у своєрідному передньому слові йдеться про здобутки в шевченкознавстві співробітників цієї наукової установи – Б. Навроцького, М. Новицького, М. Зерова, П. Филиповича, О. Гермайзе, О. Дорошкевича та ін., а також про роботу над створенням Музею Т. Шевченка на Козині Болоті.

Тема доповіді В. Міяковського стосується зібраних тоді архівних матеріалів, які він свого часу не встиг використати, хоча підготував до друку документи про похорон Т. Шевченка. Ці матеріали В. Міяковський зумів зберегти. Дослідниця увага присвячена особі, яка зорганізувала перепоховання Т. Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева, – постаті Григорія Честохівського, "некласного художника по живописи исторической и портретной" [13, 190]. Він навчався у Петербурзькій академії мистецтв, як і Т. Шевченко. "...був час, коли обидва, і Шевченко, і Честохівський студіювали одночасно, хоч

зближення їх сталося вже по поверненні Шевченка з заслання за 3–3 1/2 роки до смерті поета. [...] В ...останні роки Шевченкового життя Честаховський настільки наблизився до Шевченка, що глибоко зрозумів уже тоді величезне значення геніального поета-малюра для майбутнього України. Зрозумівши це, він узяв на себе історичну місію поставити йому на всі віки несокрушимий пам'ятник на Чернечій горі" [13, 190].

Особливу увагу В. Міяковський приділив малярським роботам Г. Честахівського, пов'язаних із Т. Шевченком; зібрав усі згадки про Г. Честахівського в літературі про Т. Шевченка. "Дружба його з Шевченком кидає на ці взаємовідносини і на внутрішній світ самого Честаховського відблеск Шевченкового духового світу" [13, 195], – робить висновок дослідник.

В. Міяковський простежує, як роботу на могилі Г. Честахівський використав для поширення відомостей про Т. Шевченка.

Проживав Г. Честахівський у Каневі в родині рибалки Ничипора Денисенка. В цій українській сім'ї була 18-річна Маруся, доля якої стане варіантом Шевченкової Катерини. В. Міяковський простежує закономірність: "Маруся повторила долю Шевченкової Катерини, за влучним спостереженням В. Доманицького. Як і долю Т. Шевченка його дослідники в умовах імперського диктату" [13, 201].

Сам Г. Честахівський "святую пам'ять по Шевченкові ... зберіг до самої смерті" [13, 200].

Окрема публікація В. Міяковського присвячена Василеві (Вільгельму) Тімму, згаданому в автобіографічній повісті "Художник". Літературознавець подає тут матеріали про Т. Шевченка на сторінках "Русского Художественного Листка", який видавав В. Тімм. Це інформація про виставки в Академії мистецтв (1860. – Ч. 36. – 20 грудня), компілятивного характеру стаття, написана на основі автобіографічного листа Т. Шевченка до редактора журналу "Народное чтение" (1861. – Ч. 9. – 20 березня), а також портрет Т. Шевченка (1860. – Ч. 8. – 10 березня) (як припускає В. Міяковський, "це був рисунок самого Тімма" [5, 25]).

Київ Шевченкових часів – наукова проблема, над якою В. Міяковський почав працювати, очевидно, у зв'язку з організацією музею Т. Шевченка в Києві на Козиному Болоті.

У статті "Київ за шевченківської доби (Панорама Грота)" дослідник констатує, що про Київ шевченківського часу збереглося мало інформації. Він з особливою ретельністю аналізує панораму Грота як "єдине повне джерело для уявлення Києва таким, яким його бачив Шевченко" [11]. До речі, "панорама Грота дала можливість іншому дослідникові, О. Сімсенові-Сичевському, встановити один з невідомих будинків, де жив один час Шевченко в 1846 році на Інститутській вулиці проти самого дівочого інституту" [11].

Із цим дослідженням пов'язана стаття про О. Сімсен-Сичевського, одного з дослідників Т. Шевченка. В. Міяковський вважає його великим знавцем топографічної історії Києва ("він спеціально віддавався дослідженням тих місць і будинків, які були зв'язані з ім'ям Шевченка" [14]); подає біографічні відомості О. Сімсен-Сичевського, простежуючи джерела української теми в діяльності майбутнього дослідника ("Мати Сімсена, з роду Сичевських, була україною з Полтавщини, і звідси, очевидно, йшов той вплив на сина, що зв'язав його з Україною, зробив з нього українського дослідника" [14]).

В. Міяковський констатує, що невиданою залишається велика робота монографічного типу – "Фотографічні знімки Києва", "і лише намічена й нездійснена книга на зразок одної російської – "Пушкинський Петербург" – "Шевченків Київ", яку О. Сімсен мав приготувати як науковий співробітник секції шевченкознавства Інституту літератури і фолкльору Академії Наук у 1942 році" [14].

Окремі дослідження В. Міяковського присвячені історії шевченкознавства, зокрема провідним науковцям, які формували основу різних напрямків цієї галузі літературної науки, – М. Новицькому, Л. Білецькому, Є. Маланюку.

Літературознавець наголошує на великій заслугі М. Новицького в розвитку шевченкознавства після революції 1917 р. Навівши біографічні дані, В. Міяковський простежує, що вже на студентській лаві Петербурзького університету "він захопився студіюванням Шевченка і так на все життя лишився дослідником життя і творчості великого поета" [16, 43].

Восени 1922 р. за дорученням ВУАН М. Новицький зібрав багатий матеріал по архівах і рукописних збірках Ленінграда, що стало основою публікацій, насичених новим документальним матеріалом, а також текстологічних розвідок.

В. Міяковський наголошує, що "такі його праці як "Арешт Шевченка в 1859 році", "Шевченко в процесі 1847 року", "До історії арешту Шевченка 1850 р." або публікація поеми "Мар'яна Черниця", а ще більше редакція тексту книгоспілчанського двотомового видання "Поезій" Шевченка, під загальною редакцією акад. С. Єфремова, видвинули М. Новицького на перше місце серед тодішніх шевченкознавців на Великій Україні й принесли йому в 1928 році академічну премію" [16, 43–44].

Дослідник вирізняє такі принципи текстологічних студій М. Новицького, як збереження не тільки всіх лексичних, а навіть правописних і графічних особливостей для текстів, що публікувалися вперше з рукописів. Працюючи над хронологією життя і творчості, над словником знайомих Т. Шевченка, М. Новицький готував критичний перегляд його біографії, на основі чого постали окремі розвідки про цитадельну легенду, про товариство "мочемордів".

У 1934 р. Академія наук УРСР звільнила М. Новицького під виглядом скорочення штатів. У 1937 р. його арештовують і висилають на Соловки, "бо не було потреби вже і в шевченкознавцях його масштабу і типу" [16, 453].

Стаття про М. Новицького супроводжується бібліографією його праць, укладеною самим автором, яка була доповнена В. Дорошенком.

Визначаючи роль творчості Т. Шевченка в науковій діяльності Л. Білецького, В. Міяковський наголошує: "Від ранньої його академічної доповіді "Народність чи національність у творах Шевченка" (Кам'янець, 1919) до останнього чотиритомового "Кобзаря" він виплекав монументальний образ національного поета-пророка, який відкривався дослідникові в усіх поетових творах і в усіх моментах його життя. Коментуючи окремі твори "Кобзаря", Л. Білецький ставив собі завданням "дати в інтерпретації життя і творчості Шевченка один суцільний образ генія і творця ідей, серед яких Правда Божа і Визволення України – на першому плані" [4, 31].

Серед шевченкознавчих праць Л. Білецького літературознавець на-самперед звертає увагу на роботи дослідницького характеру. Зокрема, порівнюючи дві редакції "Москалевої криниці", Л. Білецький робить висновки про їхні суттєві відмінності, тому розцінював їх радше як окремі твори [4, 31]. Привертає увагу студіювання Л. Білецьким літературної історії поеми "Мар'яна-черниця", вивчення "Книг Биття українського народу", повісті "Художник", а також "літературно-психологічна праця про композиційну роль снів у творчості Шевченка" [4, 32].

В. Міяковський відзначає участь ученого у варшавському виданні творів Т. Шевченка за редакцією П. Зайцева; інформує про задум Л. Білецького створити романізовану біографію Т. Шевченка, над якою він "працював уже під час останньої еміграції з Праги до Німеччини; уривок з неї був розміщений під псевдонімом Лев Тимошук в "Українських Вістях" (Новий Ульм, 1948) і передрукований звідти в "Свободі" [4, 32].

Окремо йдеться про текстологічну роботу Л. Білецького, його ідею видати "Кобзар" разом із біографією, літературною історією окремих творів, інтерпретацією і коментарем, що реалізується в Канаді.

Окрема розвідка присвячена Є. Маланюку як шевченкознавцю. В. Міяковський простежує: хоча "Книга спостережень" Є. Маланюка не є книгою про Т. Шевченка, та постать виразника українства домінує в ній. Дослідник указує на "Шевченкову присутність у роздумах поета-есеїста" [13, 459]. Привертає увагу В. Міяковського зіставлення постатей М. Гоголя та Т. Шевченка в інтерпретації Є. Маланюка. "Наслідком затрати духу і омертвіння душі – людина Гоголя стає калікою, потворою, карикатурою людини", а людина Т. Шевченка – "образ Божий" [13, 460].

Зіставлення творчого шляху Т. Шевченка та І. Франка в есеїстиці Є. Маланюка, як підкреслює В. Міяковський, "зводиться до того, що Шевченко силою свого генія перелітав через ту скалу, яку Франко закликав лупати і сам її прорубував у холод і спеку, день і ніч, рік за роком, невпинно, систематично – послідовно" [13, 460]. Осібно йдеться про поезії Є. Маланюка, присвячені Т. Шевченкові.

Приділяється увага й шевченкознавчим доповідям Є. Маланюка. Так, у студентській громаді у Варшаві 1937 р. він виголосив доповідь "До справжнього Шевченка". "Зміна в оцінці суспільством Шевченка, – наголошує В. Міяковський, – прийшла лише з появою наукового шевченкознавства, що його Маланюк пов'язує з ім'ям Павла Зайцева і з виданням повного зібрання творів у Варшаві і широко закроєною роботою шевченкознавців у Києві під керівництвом акад. С. О. Єфремова з виданими ще в 1927 році поетичними творами, підготованими М. М. Новицьким під справжнім Шевченковим заголовком "Поезія" [13, 461].

В. Міяковський зауважує, що "з певними думками і тезами Маланюка-шевченкознавця можна не погоджуватися, але не можна не визнати суцільності і стійкості думок філософа-поета" [13, 461].

Інформативний характер має стаття "Шевченківська виставка 1966 р. в УВАН". Серед матеріалів виставки В. Міяковський насамперед вирізняє такі раритетні, як "Кобзар" (1867), копії окремих документів із кирило-мефодіївської справи 1847 р. (першу сторінку "Книг биття українського народу" М. Костомарова та "Статуту" братства), копія Шевченкового листа до Федора Петровича Толстого (липень 1857 р.), написаного "при першій звістці про звільнення його з заслання" [13, 172], а також "автентичні чотири сторінки (два листи, записані з обох сторін) з того Шевченкового автографу, з якого друкувалося видання 1860 року" [13, 172].

Шевченківська тема проступає і в листуванні В. Міяковського. Так, О. Ізарський у статті "Зустрічі й листи" наводить уривок із листа від 5.11.1962 до нього, в якому інформується про доповідь Ю. А. Перхоровича "Шевченко на Волині", виголошену на засіданні Шевченківського інституту УВАН [8, 51].

Уся сукупність різнопланових досліджень В. Міяковського про життя і творчість Т. Шевченка, його оточення, про науковців і митців, для яких постать поета стала знаковою, свідчить про постійну присутність шевченківської тематики в наукових пошуках дослідника. Невипадково його сучасник Л. Винар наголошував, що В. Міяковського "можна уважати за одного із найвидатніших шевченкознавців" [3, 186].

1. Антонович М. Володимир Міяковський // Український історик. – 1969. – № 1–3 (21–23). – С. 95–101. 2. Биковський Л. Вклад УВАН у США в шевченкознавство (Бібліографічні підсумки за десятиріччя – 1950–1960 роки) // Визвольний шлях. – 1964. – Кн. 5. – С. 533–539. 3. Винар Л. Володимир Міяковський. Недруковане й забуте. Громадські рухи дев'ятнадцятого

сторіччя. Новітня українська література. – Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1984. – 509 с. (Серія Джерела до новітньої історії України, т. I) [Рецензія] // Український історик. – 1987. – № 1–4 (93–96). – С. 186–187. 4. В. П. [Міяковський В.] Леонід Білецький як шевченкознавець // Шевченко. Річник 4. – Нью-Йорк, 1955. – С. 31–33. 5. В. П. [Міяковський В.] Т. Шевченко і В. Тімм // Шевченко. Річник 3. – Нью-Йорк, 1954. – С. 23–25. 6. Глобенко М. Шевченко в советському літературознавстві (Основні тенденції в трактуванні) // Записки НТШ. Т. CLXI. Збірник філологічної секції. Т. 24. – Нью-Йорк; Париж, 1953. – С. 170–204. 7. Залеська-Онишкевич Лариса М. П. Володимир Міяковський // 125 років Київської української академічної традиції 1861–1986: Збірник. – Нью-Йорк, 1993. – С. 517–538. 8. Ізарський О. Володимир Міяковський. Зустрічі і листи // Сучасність. – 1972. – № 6. – С. 46–56. 9. Лаверіненко Ю. Від пуделка до будинку з колонами (Етюд про один культурний подвиг) // Нові дні. – 1972. – Лютий. – Ч. 265. – С. 1–3, 25. 10. Міяковський В. Володимир Вікторович Дорошенко (1879–1963) (У п'ятьліття смерті) // Український історик. – 1969. – Ч. 1–3. – С. 47–55; Ч. 4. – С. 30–37. 11. Міяковський В. Київ за шевченківської доби (Панорама Грота) // Наші дні. – 1944. – Ч. 3. – С. 3. 12. Міяковський В. "Москалева криниця" Т. Шевченка // Шевченко Т. Москалева криниця. – Х., 1930. 13. Міяковський В. Недруковане й забуте. Громадські рухи дев'ятнадцятого сторіччя. Новітня українська література / Редактор Марко Антонович. – Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1984. – 509 с. (Серія Джерела до новітньої історії України, т. I). 14. Міяковський В. Один з дослідників Шевченка (О. М. Сімсен-Сичевський 1880–1942) // Наші дні. – 1944. – Ч. 2. – С. 12. 15. Міяковський В. Шевченко і Костомаров // Шевченко. Річник 7. – Нью-Йорк, 1958. – С. 16–30. 16. Порський В. [Міяковський В.] Михайло Новицький // Шевченко. Річник 2. – Нью-Йорк, 1953. – С. 43–47.